

**PRZEWODNICZĄCY
KOMITETU
NAUKOWEGO**

Tomasz
Szwaczkowski

Profesor

Data

Warszawa/Olsztyn
21 stycznia 2026 r.

Znak sprawy

KNZiA-1-1/2026

Przewodniczący
Komitetu
tszwaczkowski@pan.pl

Sekretarz Komitetu
Anna.Wojcik@pan.pl

Uchwała nr 67/2026

Komitetu Nauk Zootechnicznych i Akwakultury PAN działającego przy
Wydziale II Nauk Biologicznych i Rolniczych PAN
z dnia 21 stycznia 2026 roku

**w sprawie stanowiska Komitetu Nauk Zootechnicznych i Akwakultury
PAN**

Na podstawie § 7 Regulaminu komitetów naukowych stanowiącego załącznik do uchwały Nr 37/2024 Prezydium Polskiej Akademii Nauk z dnia 17 września 2024 r. w sprawie Regulaminu komitetów naukowych Polskiej Akademii Nauk, uchwała się, co następuje:

§ 1

Komitet Nauk Zootechnicznych i Akwakultury PAN przyjął stanowisko w sprawie kierunków zmian ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”.

§ 2

Stanowisko Komitetu Nauk Zootechnicznych i Akwakultury PAN z dnia 21 stycznia 2026 r. stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący KNZiA PAN

Prof. dr hab. Tomasz Szwaczkowski

Uchwała wyraża poglądy Komitetu Nauk Zootechnicznych i Akwakultury PAN i nie powinna być utożsamiana ze stanowiskiem Polskiej Akademii Nauk.

Stanowisko
Komitetu Nauk Zootechnicznych i Akwakultury Polskiej Akademii Nauk
w sprawie kierunków zmian ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”

Komitet Nauk Zootechnicznych i Akwakultury Polskiej Akademii Nauk przedstawia stanowisko w sprawie kierunków zmian ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz aktów wykonawczych, z uwzględnieniem najważniejszych postulatów zgłaszanych przez środowisko akademickie w Polsce. Konieczność nowelizacji wynika z doświadczeń ostatnich lat funkcjonowania systemu szkolnictwa wyższego i nauki, które ujawniły szereg problemów interpretacyjnych, organizacyjnych i jakościowych. Dokument odnosi się do czterech kluczowych obszarów funkcjonowania systemu szkolnictwa wyższego i nauki: ustroju uczelni, działalności naukowej i ewaluacji, awansów naukowych oraz kształcenia.

1. Ustrój uczelni

Środowisko akademickie wskazuje na potrzebę głębokiej korekty obecnych rozwiązań ustrojowych. Komitet popiera te postulaty, szczególnie w zakresie:

- 1.1. Wzmocnienia autonomii i demokratyzacji uczelni;
- 1.2. Ustawowego umocowania organów wydziałowych;
- 1.3. Ochrony tradycyjnej wspólnoty akademickiej;
- 1.4. Konsolidacji uczelni;
- 1.5. Kompetencji ministra wobec jednostek wadliwie działających;
- 1.6. Systemu wizowego i rekrutacji cudzoziemców.

W obszarze ustroju uczelni Komitet Nauk Zootechnicznych i Akwakultury PAN podziela stanowisko środowiska akademickiego wskazujące na konieczność głębokiej korekty rozwiązań wprowadzonych w ostatnich latach (1.1). Obowiązujące regulacje w wielu przypadkach doprowadziły do nadmiernej koncentracji władzy rektora, osłabienia organów kolegialnych oraz ograniczenia rzeczywistego udziału wspólnoty akademickiej w procesach decyzyjnych. Skutkuje to osłabieniem odpowiedzialności środowiskowej, zmniejszeniem transparentności zarządzania oraz narastającym dystansem pomiędzy władzami uczelni a jej pracownikami.

Komitet postuluje przywrócenie równowagi pomiędzy organami jednoosobowymi a kolegialnymi poprzez wzmocnienie roli senatu oraz przywrócenie organów wydziałowych, a także określenie udziału młodszych pracowników, doktorantów i studentów w procesach decyzyjnych (1.2). W tym kontekście zasadne jest wprowadzenie liczby elektorów w wyborach, której podstawą wyliczenia jest stan pracowników zatrudnionych na pełnym etacie w uczelni z tytułem profesora i stopniem doktora habilitowanego. Grupa ta powinna stanowić minimum 50% wszystkich elektorów, studenci i doktoranci 20%, a pozostałe grupy pracowników proporcjonalnie w stosunku do stanu kadrowego, przy czym każda z nich powinna mieć swojego przedstawiciela. Wyborów dziekana powinno dokonywać kolegium elektorów, w skład którego powinni wchodzić wszyscy samodzielni pracownicy nauki zatrudnieni na pełnym etacie, i proporcjonalnie w stosunku do tej grupy studenci i doktoranci w wymiarze 20% oraz 10% pozostałe grupy pracowników, przy czym każda z nich powinna mieć swojego przedstawiciela. Jednocześnie Komitet wskazuje na potrzebę zmian kryteriów wyłaniania i ograniczenia

roli rady uczelni, w szczególności w zakresie procedury wyboru rektora, tak aby jej funkcjonowanie nie naruszało autonomii wspólnoty akademickiej.

Istotnym elementem postulowanych zmian jest ustawowe umocowanie organów wydziałowych. Dziekan i rada wydziału powinny ponownie funkcjonować jako organy ustawowe, wyposażone w realne kompetencje decyzyjne (1.3). Przywrócenie organów analogicznych do dawnych rad wydziału, obejmujących przedstawicieli wszystkich grup nauczycieli akademickich, pozwoli na podejmowanie decyzji w sposób kolegialny i odpowiedzialny, a także ograniczy nadmierne skupienie odpowiedzialności wyłącznie na poziomie rektora. Przywrócenie organów wydziałowych, w skład których wchodzić wszyscy pracownicy wydziału z tytułem profesora i stopniem doktora habilitowanego oraz proporcjonalnie pozostałe grupy pracowników umożliwi wzmocnienie roli wydziałów również w budowaniu tożsamości akademickiej oraz wspólnej odpowiedzialności za rozwój badań i kształcenia.

Komitet podkreśla konieczność ochrony tradycyjnej wspólnoty akademickiej, funkcjonującej w duchu wolności naukowej i dydaktycznej (1.3). Zjawiska nadmiernej korporatyzacji zarządzania uczelniami, przenoszenia wzorców typowych dla sektora komercyjnego oraz podporządkowywania działalności akademickiej krótkoterminowym wskaźnikom efektywności budzą poważne obawy środowiska naukowego i wymagają korekty ustawowej.

W zakresie konsolidacji uczelni (1.4) Komitet wskazuje na potrzebę stworzenia stabilnych i czytelnych ram legislacyjnych wspierających procesy łączenia się jednostek naukowych. Szczególnie pożądane jest promowanie modelu stopniowego przechodzenia od federalizacji do faktycznego połączenia, przy jednoczesnym wzmacnianiu potencjału naukowego i dydaktycznego konsolidowanych podmiotów. Komitet zwraca również uwagę na konieczność doprecyzowania kompetencji ministra wobec jednostek niewłaściwie działających (1.5). Usprawnienie procedur reagowania na poważne naruszenia prawa oraz jasne i transparentne przesłanki podejmowania działań nadzorczych są niezbędne dla ochrony interesu publicznego i wiarygodności systemu szkolnictwa wyższego.

Odnosząc się do rekrutacji cudzoziemców (1.6), Komitet podkreśla potrzebę uszczelnienia systemu wizowego oraz wzmocnienia roli NAWA. Prawo do kształcenia studentów zagranicznych powinno być powiązane z rangą uczelni, mierzoną m.in. kategorią naukową, natomiast w przypadku uczelni zawodowych zasadniczą formą kształcenia cudzoziemców powinny pozostać programy mobilnościowe. Jednocześnie konieczne jest doprecyzowanie zasad zatrudniania naukowców z zagranicy w sposób zapobiegający zjawiskom patologicznym, w tym wielokrotnej afiliacji niepowiązanej z rzeczywistym zaangażowaniem w działalność naukową polskich jednostek.

2. Działalność naukowa i jej ewaluacja

Komitet Nauk Zootechnicznych i Akwakultury Polskiej Akademii Nauk popiera kierunek zmian przedstawiony w środowiskowych rekomendacjach oraz w materiałach Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego dotyczących modelu ewaluacji na lata 2026–2030. Jednocześnie zwraca uwagę na konieczność dopracowania szczegółowych rozwiązań w zakresie:

- 2.1. Klasyfikacji dyscyplin;
- 2.2. Badań interdyscyplinarnych;
- 2.3. Ewaluacji dyscyplin;
- 2.4. Określenia założeń nowego modelu ewaluacji (2026–2030).

Komitet wskazuje na potrzebę dopracowania szczegółowych rozwiązań, tak aby system ewaluacji promował jakość badań, rzetelność naukową oraz rozwój długofalowego potencjału

badawczego (2.1). W pierwszej kolejności konieczna jest weryfikacja krajowej klasyfikacji dziedzin i dyscyplin naukowych z uwzględnieniem międzynarodowych standardów, w szczególności systemu OECD. Obecna klasyfikacja nie zawsze odpowiada rzeczywistej strukturze badań i w niewystarczającym stopniu uwzględnia dynamiczny rozwój obszarów interdyscyplinarnych, co utrudnia zarówno ocenę dorobku, jak i planowanie strategii rozwoju jednostek.

Komitet podkreśla znaczenie badań interdyscyplinarnych i wskazuje na konieczność stworzenia systemu oceniania, który realnie premiuje projekty realizowane na styku dyscyplin (2.2). Brak takich rozwiązań prowadzi do marginalizacji badań interdyscyplinarnych, mimo ich rosnącego znaczenia dla rozwoju nauki i rozwiązywania złożonych problemów społecznych i gospodarczych.

W odniesieniu do samego procesu ewaluacji dyscyplin Komitet postuluje rozważenie oddzielnej ewaluacji uczelni wyższych oraz jednostek badawczo-naukowych, co pozwoliłoby na bardziej adekwatne porównywanie podmiotów o odmiennych misjach i strukturach (2.3). Zasadne jest również zwiększenie znaczenia kryterium pierwszego, odnoszącego się do jakości publikacji naukowych, przy jednoczesnym ograniczeniu roli kryterium trzeciego, które ze względu na swój uznaniowy charakter budzi liczne kontrowersje. Komitet wskazuje także na potrzebę rezygnacji z górnych limitów środków pozabudżetowych, w tym z badań zamawianych, w kryterium drugim oraz na konieczność skutecznego przeciwdziałania manipulowaniu liczbą N.

Istotnym problemem pozostaje przypisywanie czasopism do dyscyplin oraz skokowa punktacja publikacji. Komitet postuluje odejście od tych rozwiązań na rzecz punktacji liniowej, opartej na uznanych międzynarodowych wskaźnikach, przy jednoczesnym większym uwzględnieniu specyfiki poszczególnych dziedzin i dyscyplin. Zwraca się także uwagę na narastający problem rozmywania tożsamości naukowej pracowników, wynikający z możliwości częstych zmian dyscypliny oraz presji publikowania wyłącznie w wąsko zdefiniowanych grupach czasopism.

W odniesieniu do nowego modelu ewaluacji Komitet pozytywnie ocenia zapowiedź odejścia od „punktowego” myślenia na rzecz jakości oraz rezygnacji z rozwiązań takich jak N0 i sloty (2.4). Szczególnie istotne jest przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym, w tym nieuczciwemu przypisywaniu autorstwa publikacji. Komitet podkreśla także potrzebę uwzględnienia pracy na rzecz praktyki i popularyzacji wiedzy, której marginalizacja w dotychczasowym systemie doprowadziła do osłabienia transferu wiedzy do otoczenia społeczno-gospodarczego. Z drugiej strony powinno się określić cechy czasopism naukowych z pominięciem tych o charakterze popularno-naukowym. Pozytywnie oceniane jest rozszerzenie katalogu osiągnięć oraz większe uwzględnienie projektów, patentów, komercjalizacji i doktoratów wdrożeniowych, a także ocena potencjału instytucjonalnego jednostek.

3. Awans naukowy

W obszarze awansu naukowego Komitet Nauk Zootechnicznych i Akwakultury PAN wskazuje na pilną potrzebę doprecyzowania oraz uporządkowania obowiązujących rozwiązań prawnych. Jasność, spójność i stabilność kryteriów awansowych mają kluczowe znaczenie zarówno dla indywidualnego planowania rozwoju naukowego pracowników, jak i dla długofalowej polityki kadrowej jednostek naukowych. Najważniejsze elementy tego planowania dotyczą:

- 3.1. Wymagań dotyczących uzyskania tytułu profesora i stopnia doktora habilitowanego;
- 3.2. Uprawnień do nadawania stopni naukowych i uczestnictwa w tych postępowaniach;
- 3.3. Recenzji i recenzentów.

W odniesieniu do wymagań dotyczących uzyskiwania stopnia doktora habilitowanego oraz tytułu profesora Komitet zwraca uwagę na niepożądane pomieszanie celu i środków w obecnych

regulacjach (3.1). Zamiast koncentrować się na ocenie rzeczywistego dorobku naukowego, przepisy oraz praktyka ich stosowania nadmiernie akcentują formalne wymogi, takie jak odbywanie staży, kierowanie grantami, mobilność czy aktywność w więcej niż jednej uczelni. Elementy te mogą wspierać rozwój naukowy, lecz nie powinny stanowić samodzielnych ani decydujących kryteriów oceny, ponieważ nie zawsze są adekwatne dla wszystkich dyscyplin i nie w każdym przypadku przekładają się na jakość dorobku badawczego. W konsekwencji procedury awansowe mogą preferować osoby spełniające formalne warunki, a niekoniecznie te o najwyższej wartości naukowej. Konieczne jest zatem jednoznaczne rozdzielenie celu, jakim jest ocena jakości dorobku, od środków, które mogą, lecz nie muszą temu celowi towarzyszyć.

Szczególnego doprecyzowania wymaga także warunek „istotnej aktywności naukowej albo artystycznej w więcej niż jednej uczelni”. Obecny zapis jest niejasny, rodzi rozbieżne interpretacje i w praktyce bywa trudny do jednoznacznego zweryfikowania. Brak precyzji w tym zakresie prowadzi do niejednolitego stosowania prawa oraz poczucia arbitralności w procedurach awansowych. Komitet postuluje zatem jednoznaczne określenie znaczenia i zakresu tego wymogu lub jego istotne doprecyzowanie.

Komitet zwraca również uwagę na zasadność powrotu do ustawowego wymogu posiadania doświadczenia promotorskiego, polegającego na wypromowaniu. Komitet zwraca również uwagę na zasadność powrotu do ustawowego wymogu posiadania doświadczenia promotorskiego, polegającego na wypromowaniu co najmniej jednego doktora.

Wymóg ten stanowi istotny element potwierdzający dojrzałość naukową, zdolność do samodzielnego prowadzenia badań oraz kompetencje w zakresie kształcenia młodej kadry naukowej, które są nieodłącznym elementem roli profesora i doktora habilitowanego.

Istotnym problemem pozostaje także kwestia uprawnień do nadawania stopni naukowych i udziału w tych postępowaniach (3.2). Komitet wskazuje na potrzebę powiązania tych uprawnień nie tylko z kategorią naukową uzyskaną w ewaluacji, ale również z realnym potencjałem kadrowym jednostki. Jednocześnie konieczne jest jednoznaczne ustawowe określenie momentu, od którego członek rady naukowej nabywa prawo do udziału w procedurach nadawania stopni. Brak spójnych regulacji w tym zakresie prowadzi obecnie do rozbieżnych praktyk, niepewności prawnej, a w skrajnych przypadkach do kwestionowania ważności uchwał podejmowanych przez rady naukowe. Jasne i jednolite zasady obowiązujące wszystkie podmioty są niezbędne dla zapewnienia stabilności i przejrzystości systemu awansów naukowych.

W odniesieniu do procedur recenzowania Komitet postuluje zwiększenie ich przejrzystości i racjonalności postępowań. W szczególności zasadne jest odejście od losowania recenzentów oraz rezygnacja z nadmiernych wymogów formalnych, takich jak obowiązek przedstawiania 15 kandydatów na recenzentów w postępowaniach o nadanie tytułu profesora (3.3). W niektórych przypadkach sytuacja ta prowadzi do wyłonienia recenzentów nie w pełni kompetentnych do oceny danego specjalistycznego dorobku naukowego, bądź poszukiwania recenzentów z innych dyscyplin, a nawet dziedzin. Dobór recenzentów powinien opierać się na merytorycznych i transparentnych zasadach, co zwiększy zaufanie do procedur awansowych i ich wyników.

4. Kształcenie

Komitet Nauk Zootechnicznych i Akwakultury PAN przychylił się do postulatów środowiska akademickiego dotyczących jednoznacznego doprecyzowania definicji kierunków studiów oraz uproszczenia i ujednolicenia zasad ich tworzenia, tak aby były spójne, przejrzyste i zgodne z aktualnymi standardami kształcenia. Pozwoliłoby to na lepsze dostosowanie oferty dydaktycznej do potrzeb

społecznych i gospodarczych oraz zapewnienia uczelniom stabilności interpretacyjnej. Najważniejsze zmiany dotyczą:

- 4.1. Programów studiów;
- 4.2. Określania pensum dydaktycznego;
- 4.3. Interpretacji kierunków i formy studiów;
- 4.4. Europejskiego Systemu Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS, European Credit Transfer and Accumulation System);
- 4.5. Praw i obowiązków studentów i doktorantów.

W obszarze kształcenia Komitet Nauk Zootechnicznych i Akwakultury PAN w pełni podziela stanowisko większości środowiska akademickiego wskazujące na konieczność dostosowania regulacji prawnych do zmieniających się warunków społecznych, gospodarczych i demograficznych, a także do współczesnych modeli dydaktyki akademickiej (4.1). Obowiązujące rozwiązania w wielu przypadkach nie sprzyjają elastycznemu kształtowaniu oferty dydaktycznej ani rozwojowi nowoczesnych metod nauczania, co utrudnia uczelniom skuteczne realizowanie ich misji edukacyjnej.

Komitet podkreśla potrzebę przesunięcia akcentu w programach studiów z modelu opartego głównie na przekazywaniu wiedzy na rzecz kształcenia kompetencji, w szczególności umiejętności analitycznego myślenia, pracy zespołowej, identyfikowania i rozwiązywania problemów oraz odpowiedzialnego korzystania z wiedzy naukowej. Istotnym elementem kształcenia kompetencji powinny być zajęcia praktyczne adekwatne do profilu kierunku studiów.

Taki kierunek zmian jest zgodny z oczekiwaniami rynku pracy oraz wyzwaniem stojącym przed absolwentami uczelni w dynamicznie zmieniającym się otoczeniu społeczno-gospodarczym.

Istotnym elementem systemu kształcenia pozostaje kwestia pensum dydaktycznego nauczycieli akademickich (4.2). Komitet wskazuje na zasadność powiązania jego wymiaru z aktywnością naukową pracownika, co pozwoli na bardziej racjonalne wykorzystanie potencjału kadry oraz lepsze godzenie obowiązków dydaktycznych z prowadzeniem badań naukowych. Jednocześnie zasadne jest rozważenie zmniejszenia maksymalnego rocznego wymiaru zajęć dydaktycznych. Postulat ten wynika zarówno z obserwowanego spadku liczby studentów w Polsce, jak i z potrzeby tworzenia warunków sprzyjających zatrudnianiu młodych pracowników naukowych oraz przyjmowaniu doktorantów, co ma kluczowe znaczenie dla przeciwdziałania starzeniu się kadry akademickiej.

Komitet zwraca również uwagę na konieczność zmiany definicji i zasad powoływania studiów stacjonarnych (4.3). Obowiązujące przepisy są niejednoznaczne i nie uwzględniają w wystarczającym stopniu rozwoju form kształcenia hybrydowego oraz zróżnicowanych metod realizacji zajęć dydaktycznych. Prowadzi to do rozbieżnych interpretacji, zarówno pomiędzy uczelniami, jak i w relacjach z instytucjami nadzorczymi, utrudniając planowanie programów studiów oraz ich organizację. Również procedury tworzenia kierunków studiów stacjonarnych są nadmiernie sformalizowane i nie zawsze odpowiadają rzeczywistemu potencjałowi naukowemu i dydaktycznemu uczelni. Konieczne jest zatem jednoznaczne doprecyzowanie definicji studiów stacjonarnych oraz uproszczenie i ujednolicenie zasad ich tworzenia, przy jednoczesnym silniejszym powiązaniu kierunków studiów z dyscyplinami naukowymi oraz potrzebami społecznymi i gospodarczymi.

Ważnym elementem systemu kształcenia pozostaje także sposób przypisywania punktów ECTS (4.4). Komitet postuluje większe powiązanie liczby punktów ECTS z rzeczywistą „wagą” danego przedmiotu w programie studiów, rozumianą jako nakład pracy studenta niezbędny do osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się, a nie wyłącznie z liczbą godzin kontaktowych. Takie podejście sprzyja racjonalizacji programów studiów oraz ich większej przejrzystości.

Komitet podkreśla również znaczenie wzmocnienia praw studentów i doktorantów (4.5).

Zasadne jest wprowadzenie skutecznych mechanizmów ochrony ich praw, w tym powołanie rzeczników praw studenta i doktoranta, a także rozwijanie systemu wsparcia socjalnego poprzez zapomogi i zróżnicowanie stypendiów. W odniesieniu do doktorantów Komitet wskazuje także na potrzebę objęcia ich obowiązkową składką chorobową, co stanowi istotny element zabezpieczenia socjalnego tej grupy uczestników systemu szkolnictwa wyższego i nauki.

Komitet Nauk Zootechnicznych i Akwakultury PAN w pełni popiera rozpoczęcie prac nad kompleksową nowelizacją ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz podkreśla, że planowane zmiany powinny wzmocnić fundamenty jakościowe całego systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Kluczowe jest zapewnienie większej autonomii i demokratyzacji uczelni, co umożliwi odbudowanie silnej wspólnoty akademickiej, opartej na odpowiedzialności, przejrzystości i rzeczywistym udziale środowiska w procesach decyzyjnych. Równie istotne jest stworzenie sprawiedliwego, czytelnego i opartego na obiektywnych kryteriach systemu ewaluacji, który będzie promował jakość badań naukowych, interdyscyplinarność oraz różnorodność dyscyplin, a jednocześnie wyeliminuje rozwiązania budzące wątpliwości interpretacyjne i rodzące zjawiska patologiczne w nauce. Nowelizacja powinna także wprowadzić klarowne i spójne zasady awansu naukowego, koncentrujące się na rzeczywistych osiągnięciach naukowych, a nie na formalnych wymogach, które nie odzwierciedlają wartości dorobku. Wreszcie, konieczne jest zapewnienie wysokiej jakości kształcenia, dostosowanej do współczesnych wyzwań społecznych, cywilizacyjnych i gospodarczych, z większym naciskiem na kompetencje, interdyscyplinarność i elastyczność programów studiów.

Komitet deklaruje gotowość do dalszego udziału w konsultacjach oraz wsparcia merytorycznego prac nad nowym modelem funkcjonowania szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce.